

HARCERSTWO JAKO MIEJSCE EWANGELIZACJI MŁODZIEŻY

1. Sytuacja współczesnego człowieka

Nowa ewangelizacja stanowi istotną sprawę pontyfikatu Jana Pawła II. Na skutek załamania się systemów totalitarnych, zwłaszcza w Europie środkowej i wschodniej, i uzyskania wolności przez Kościół, temat ten stał się jeszcze bardziej aktualny. Nadzwyczajny synod biskupów Europy (22.11–14.12.1991) zajął się wnikliwą analizą współczesnej kultury i nastawieniem współczesnego człowieka do życia. Ukazało to potrzebę nowej ewangelizacji. W wydanym przez synod dokumencie czytamy: „Chociaż marksizm narzucony siłą upadł, rozprzestrzenił się bardzo w całej Europie materializm i ateizm praktyczny. Mimo że się ich nikomu nie narzuca ani nawet wprost nie proponuje, prowadzą one wielu do takiego sposobu myślenia i postępowania, jakby Boga nie było”¹. Synod dostrzega równocześnie szansę dla nowej ewangelizacji: „Nie znika jednak pragnienie przeżycia religijnego, mimo że szuka się go w różnorodnych formach, często kłócących się ze sobą i odwodzących od prawdziwej wiary chrześcijańskiej. Zwłaszcza młodzież poszukuje szczęścia w złudnych symbolach, wyobrażeniach skłaniając się z łatwością ku nowościom religijnym oraz ku różnego rodzaju sektom. Nie ulega wątpliwości, że cała Europa stoi dziś wobec wyzwania, by opowiedzieć się na nowo po stronie Boga”².

Ojciec święty Jan Paweł II w swej adhortacji *Pastores dabo vobis* mówi o wielu negatywnych aspektach postaw młodzieży³. Młodzież zamyka się w sobie i swą samotność stara się wypełnić różnego rodzaju zastępczymi formami przeżyć, bardziej lub mniej jaskrawymi formami hedonizmu, ucieczką od odpowiedzialności. Zaplątana w sferę doznań zmysłowych nie zawsze potrafi świadomie decydować o wyborze drogi życiowej. Szerzy się swoisty ateizm praktyczny i egzystencjalny, a odpowiada mu przesiąknięta sekularyzmem wizja życia i przeznaczenia. Człowiek stawia siebie w centrum wszystkiego i uważa się za samowystarczalnego. Bóg więc jest mu niepotrzebny. Zaznacza się również zjawisko subiektywizacji wiary. Polega ono na małej wrażliwości młodych na obiektywną i integralną naukę wiary, wybierając z niej w sposób subiektywny to, co jej się podoba, co odpowiada tylko osobistemu doświadczeniu. Młodzi ulegają

¹ L' Osservatore Romano, wydanie polskie, 1/139(1992)47.

² Tamże.

³ Pastores dabo vobis 6–9.

fascynacji tzw. społeczeństwem konsumpcyjnym, które ich zniewala. Jedynym ideałem życiowym staje się dobrobyt materialny, który trzeba osiągnąć za wszelką cenę i bezwarunkowo. Odrzucają ofiarę i poszukiwanie wartości duchowo-religijnych oraz życie zgodne z nimi. Prymat „być” nad „mieć” zostaje przesłonięty troską o rzeczy. Traci na tym wartość osoby, którą traktuje się instrumentalnie, zwłaszcza w pojmowaniu ludzkiej płciowości, pozbawiając ją godności człowieczej. Niewłaściwe doświadczenie wolności prowadzi człowieka do ulegania instynktom oraz żądzy władzy. Mimo wielu cech negatywnych, jest w młodzieży wiele energii i entuzjazmu oraz pragnienia lepszego, autentycznego świata, opartego na sprawiedliwości, szczerości i pokoju.

Nowa ewangelizacja, o której mówi papież, winna otworzyć serca młodzieży i ukazać jej pociągające ideały życiowe, które mogą być konkretnie realizowane w naśladowaniu Chrystusa.

2. Sens i cel nowej ewangelizacji

Nowa ewangelizacja wiąże się ściśle z sytuacją powstałą po upadku systemu totalitarnego w krajach Europy Środkowej i Wschodniej. System, który przez wiele lat kształtował ludzi w duchu ideologii marksistowsko-ateistycznej pozostawił w sercach ludzi pustkę duchową, która pozostała po uzyskaniu wolności. Pustkę tę trzeba czymś wypełnić. Europa Zachodnia również przeżywa pustkę duchową będącą wynikiem sekularyzmu i kapitalistycznego konsumizmu, które ludzkie serca ogołociły z podstawowych etycznych i religijnych wartości. Propaguje się hedonizm, cynizm i gwałt. Celem zasadniczym człowieka staje się sukces zawodowy i ekonomiczny, dobrobyt, zaspokajanie przyjemności, przy równoczesnym całkowitym lekceważeniu wartości duchowych i religijnych. Kościół Europy Wschodniej i Zachodniej spotyka się zwłaszcza z młodzieżą na polu, gdzie dla pokolenia wychowanego w duchu ateistycznym i karmionego systematycznie ateistyczną propagandą wiara chrześcijańska jest prawie nieobecna i gdzie pokolenie młodzieży zachodniej zsekularyzowane jest tak, że w wielu wypadkach Kościół musi zaczynać od zera. Istnieje jeszcze pole, na którym stwierdza się głęboką rozbieżność między wiarą i życiem. Wiara nie ma autentycznego i głębokiego wpływu na życie ludzi wierzących. Potrzeba więc wiary jasnej i poświadczonej życiem, by zappełnić powstałą pustkę.

Zadaniem nowej ewangelizacji jest przekazywanie treści orędzia ewangelicznego tak, by docierało ono do głębi świadomości obejmując ją całą. Nie wystarczy tylko przekaz samych wartości ewangelicznych nowymi metodami, bo one nie zawierają w sobie jeszcze całej Dobrej Nowiny. Chodzi o głoszenie w całej pełni Chrystusa Zmartwychwstałego, aby w Nim można było poznać człowieka współczesnego, który jest obrazem Boga.

Chrystus żywy, zawsze obecny i działający na rzecz człowieka w swoim Kościele, jest punktem wyjścia i dojścia całej nowej ewangelizacji. Przez Niego mamy poznać Boga Stwórcę i Ojca. Człowiek może dostrzec i uznać w sobie obraz Boga patrząc tylko na Tego, który jest „obrazem Boga niewidzialnego” (Kol 1,15) – Jezusa Chrystusa. W tej pustce, cała Europa stoi dziś wobec wezwania, by opowiedzieć się na nowo po stronie Boga. Zaskakujące jest to, że skoro Chrystus jest tym, którego wyznaje i głosi Kościół, my chrześcijanie dajemy tak nieśmiało i wstydlive świadectwo o Nim. Początkiem wszelkiej ewangelizacji jest świadectwo życia, które już jest naśladowaniem Pana, życiem na ścieżkach nawrócenia⁴. Nowa ewangelizacja nie polega tylko na samym głoszeniu „na

⁴ PAWEŁ VI, *Evangelii nuntiandi* 41; JAN PAWEŁ II, *Redemptoris missio* 42n.

nowo” Ewangelii. Kościół musi uświadomić sobie na nowo własną tożsamość, musi stać się prosty i przejrzysty sam w sobie. Musi uświadomić sobie na nowo prawdę i wyciągnąć konkretne wnioski dla działań, że drogą Kościoła jest człowiek. W Kościele człowiek ma spotkać Jezusa, jako Światło, Prawdę i konkretną Drogę własnej egzystencji. Chrystus bowiem żyje nadal w swoim Kościele, w tym Ciele pełnym ułomności, jakim jesteśmy.

Negatywne zmiany w mentalności współczesnego człowieka dotknęły w szczególności sposób młode pokolenie. Wysiłki ewangelizacyjne winny skoncentrować się więc na młodzieży. Pustka, jaką widzimy u młodzieży na skutek zrelatywizowania zasad moralnych, zachwiania się wszelkich autorytetów, niewłaściwego doświadczenia wolności graniczącej z anarchią, domaga się wypełnienia treściami Ewangelii. Wydaje się, że na naszym polskim gruncie taką możliwością jest zajęcie się ruchem harcerskim. Wartości, które ten ruch niesie ze sobą, mogą być dobrą płaszczyzną dla nowej ewangelizacji.

3. Formacja religijna w harcerstwie polskim

Idea formacji religijnej w harcerstwie występowała od chwili jego powstania w 1914 roku i trwała nieprzerwanie. Rota *Przyrzeczenia* przyjęta 1 marca 1914 roku przez Związkowe Naczelnictwo Skautowe, uznawane za najwyższy autorytet i władzę całego polskiego ruchu skautowego, mówi o idei służby, braterstwa i pracy nad sobą, odwołując się do fundamentu prawa Bożego: „Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Ojczyźnie, nieść chętną pomoc bliźnim, być posłusznym Prawu Skautowemu”. Rota i prawo harcerskie zostały potwierdzone przez Nadzwyczajny Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego 11 sierpnia 1930 roku. W całym okresie międzywojennym powstawały różne interpretacje zarówno roty jak i prawa harcerskiego, ale zawsze utrzymane były zasadnicze elementy konstytuujące tę ideę, a określone jeszcze przez twórcę skautingu R. Baden-Powella. W polskim harcerstwie pojmowano ją jako obowiązki wobec Boga, wobec bliźnich i wobec samego siebie. Troska nad religijnym wychowaniem harcerzy spoczywała na duszpasterstwie harcerskim. Inicjatywa powołania duszpasterstwa wyszła od instruktorów i od władz Związku Harcerstwa Polskiego już w 1921 roku. Po zawarciu konkordatu ze Stolicą Apostolską utworzono w porozumieniu z Episkopatem hierarchię duszpasterstwa harcerskiego z naczelnym kapłanem. Celem, dla którego zostało powołane duszpasterstwo harcerskie, było pogłębienie prawd wiary, zasad etyki chrześcijańskiej oraz organizowanie żywszego życia religijnego i czynnego udziału harcerstwa w życiu Kościoła. Nie traktowano jednak harcerstwa jako organizacji religijnej. Harcerstwo miało uzupełniać pracę wychowawczą rodziny, szkoły i Kościoła.

Program wychowania religijnego w harcerstwie opierał się na rozwijaniu i interpretowaniu prawa harcerskiego w duchu jego ewangelicznych wartości w powiązaniu z nauką Chrystusa. Konsekwencją tego była praca nad sobą, nad swoim charakterem, spełnianie dobrych czynów i służba drugiemu. Główne założenia harcerskiej służby Bogu ujmowano w trzy kierunki pracy:

- * Wiedza religijna i etyczna – miały stanowić podstawy chrześcijańskiego światopoglądu, z którego miał wypływać czyn.
- * Życie religijne i wypełnianie przykazań Bożych i nakazów religii – jako forma doskonalenia wewnętrznego.
- * Czyn – poczynszy od dziecięcych dobrych uczynków przez posługę bliźnim: apostołstwo do podejmowania służby społecznej⁵.

⁵ Por. G. NOWIK, Wychowanie religijne w harcerstwie, *Chrześcijanin w świecie* 173(1988)38.

Cała praca duszpasterska zmierzała ku tym celom. Oddziaływanie religijne nie sprowadzało się do prowadzenia harcerza za rękę do kościoła, ale polegało na wyrobieniu u młodzieży uznania dla wartości wyższych, atmosfery dążności do Prawdy, Dobra, Piękna, atmosfery, w której liczyło się bardziej jakim kto jest, niż co posiada. Stwarzało atmosferę czynu – służby, altruizmu. Działania duszpasterskie miały na celu uformowanie religijności młodzieży, aby umiała myśleć kategoriami nauki Chrystusa i żyć według Jego zasad. Było to przeciwne formalizmowi religijnemu. Społeczne uwrażliwienie i zaangażowanie harcerzy, pogłębienie zrozumienia prawd wiary było nowością wobec wiary tradycyjnej.

Od chwili powstania harcerstwa polskiego ścierały się w nim co najmniej dwa nurty: jeden akcentował konieczność oparcia wychowania harcerskiego na zasadach religii katolickiej, drugi do wychowania religijnego nie przywiązywał większej uwagi.

Nurt pierwszy dominował we władzach harcerskich do roku 1931, drugi od tego roku i związany był z obozem sanacji, kładąc nacisk na wychowanie państwowo-obywatelskie. To ścieranie się w dyskusji co do kształtu ideowego harcerstwa nie skończyło się z wybuchem II wojny światowej, ale trwało nadal i w czasie okupacji. Instruktorzy harcerscy o orientacji katolicko-narodowej doszli do wniosku, że w warunkach okupacji nie wolno tracić czasu na spory ideologiczne, ale trzeba zabezpieczyć młodzież przed demoralizacją. Uznali, że głównym środkiem wychowawczym jest wychowanie katolickie przy współudziale Kościoła. Ponieważ instruktorzy harcerscy o orientacji nurtu drugi (uważający się za kontynuatorów ZHP, a w czasie wojny występujący pod kryptonimem „Szare Szeregi”) nie byli skłonni do współdziałania w tym zakresie, kierując cały swój wysiłek ku akcji zbrojnej, postanowili stworzyć odrębną organizację harcerską kładącą nacisk na elementy wychowania religijnego przy pełnym przestrzeganiu przyrzeczenia i prawa harcerskiego. Przyjęli oni nazwę Harcerstwo Polskie, a w czasie okupacji kryptonim „Hufce Polskie”. Harcerstwo Polskie nie akceptowało zasady Szarych Szeregów – „wychowania przez walkę” uważając, że walka nie może być środkiem wychowawczym jako zasada. Według Harcerstwa Polskiego, harcerstwo jest ruchem ideowym, którego ideę wciela w życie organizacja o wyraźnym obliczu religijnym, narodowym, moralnym i obyczajowym. Dąży ono do przebudowy życia narodu polskiego na zasadach wiary katolickiej, idei narodowej i tradycji. Chce wychowywać całego człowieka w całości jego zadań życiowych i uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Jako organizacja katolicka uznaje za swoją i stara się wcielać w życie naukę Kościoła⁶.

Katolicyzm był niewątpliwie wyróżnikiem Harcerstwa Polskiego pośród innych organizacji i grup harcerskich. Był autentyczny zarówno w swoim ujęciu programowym, jak i w postawach ludzi – członków Harcerstwa Polskiego. Leżał u podstaw ich stosunku do narodu, ojczyzny i wszelkich działań w życiu codziennym. Zaświadczyli o tym zarówno w czasie wojny, jak i w postawach życiowych podejmowanych po wojnie.

Z chwilą wyzwolenia ziem polskich spod hitlerowskiej okupacji następuje wznowienie działalności drużyn harcerskich. Inicjatywa wyszła od harcerskich instruktorów i młodzieży. Nowa władza – PKWN nie chcąc dopuścić do żywiołowego i niekontrolowanego harcerstwa nadaje mu nowe formy organizacyjne i ustanawia władze harcerskie. Pod koniec 1944 roku (30 grudnia) powołano formalnie Związek Harcerstwa Polskiego. Resort oświaty PKWN dążył do nadania organizacji kierunku politycznego zgodnego z założeniami kształtującej się władzy. Wydano deklarację ideową, tzw. „lubelską” (10 stycznia 1945). Została ona przyjęta z wielką rezerwą ze strony działającego jeszcze harcerstwa okupacyjnego. Lata 1946–48 to okres intensywnego rozwoju

⁶ Por. K. EYCHLER, Harcerstwo polskie, Chrześcijanin w świecie 173(1988)61.

organizacji. Liczy ona już ćwierć miliona osób. Sytuacja uległa zmianie po wyborach do Sejmu Ustawodawczego. Władze nadają harcerstwu orientację lewicową i to o określonych funkcjach politycznych. Upadek harcerstwa zaczyna się z chwilą powstania Związku Młodzieży Polskiej, który obejmuje kontrolę nad harcerstwem. Zmieniono przyrzeczenie i prawo harcerskie. Zmiany nie zostały zaakceptowane przez ogół harcerzy. Walka o właściwy kształt harcerstwa trwała. W 1950 roku Związek Harcerstwa Polskiego przestaje istnieć jako samodzielna organizacja i zostaje włączony do ZMP. Do 1956 roku harcerstwo działało jako Organizacja Harcerska Związku Młodzieży Polskiej. W 1956 roku zostaje przywrócona nazwa Związek Harcerstwa Polskiego, określając „platformę ideową i polityczną harcerstwa”. Związek staje się socjalistycznym związkiem młodzieży opartym na leninowskich zasadach⁷. Rozpoczął się okres religijnego regresu w wychowaniu młodzieży należącej do organizacji. Narzucano marksistowski sposób myślenia i postępowania, zabraniano praktyk religijnych. Systematyczna ateizacja trwała do przełomu w roku 1989, kiedy Polska zrzuciła system totalitarnego rządu. Powstała możliwość alternatywnych organizacji harcerskich. Powstają więc nowe organizacje harcerskie, które nawiązują do religijnej tradycji harcerstwa, np. Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej. W samym Związku Harcerstwa Polskiego, które liczebnie jest największą organizacją w Rzeczypospolitej dyskutuje się coraz częściej o wymiarze duchowym harcerstwa. Od zjazdu ZHP w Bydgoszczy w 1990 roku pisze się o tym w publikacjach harcerskich, mówi się na konferencjach instruktorów. Został powołany zespół do spraw wychowania duchowego i religijnego w Głównej Kwaterze ZHP⁸. Od niedawna ZHP ma też swojego kapelana.

4. Kierunki pracy ewangelizacyjnej w harcerstwie

Faktycznie nawet w okresie dominacji systemu komunistycznego w Polsce harcerstwo żyło podwójnym życiem. Na szczeblach drużyn w wielu wypadkach sięgano po tradycję harcerstwa przedwojennego, natomiast oficjalne życie władz stowarzyszenia było poddane kontroli państwa. O pracy harcerskiej zawsze jednak decydują dobrze przygotowani drużynowi⁹. I na tym polu są obecnie duże możliwości prowadzenia pracy ewangelizacyjnej w harcerstwie.

Wydaje się, że istnieje pilna potrzeba powołania duszpasterstwa harcerskiego na wzór przedwojennego. Zrozumiałe, że na skutek zmian dokonanych w ostatnim półwieczu metody pracy duszpasterstwa winny być dostosowane do aktualnej rzeczywistości. Kapłani powoływani na kapelanów harcerskich powinni harcerstwo rozumieć i lubić. Najlepszymi kapelanami harcerskimi byłiby kapłani, którzy wcześniej byli harcerzami. Należałoby również określić zasady powoływania kapelanów, ich miejsce w strukturze harcerstwa i ich zadania, a przede wszystkim program pracy duszpasterskiej w harcerstwie.

Siłą faktu, w obecnej sytuacji malejących powołań kapłańskich, byłiby to kapelani pełniący swą posługę obok normalnych zajęć duszpasterskich. Z czasem mogliby to już być wychowankowie harcerstwa, którzy wstąpili do seminariów duchownych. Byłaby więc możliwość delegowania kapłanów, którzy całkowicie poświęciłiby się pracy duszpasterskiej w harcerstwie. Owocność pracy ewangelizacyjnej byłaby bardziej skuteczna. Formowanie przyszłych kapelanów należałoby zacząć już w seminarium duchownym dając możliwość zaangażowania alumnów w kołach harcerskich. Ułatwiłoby im to pracę

⁷ Leksykon harcerstwa, praca zbior., Warszawa 1988, 165.

⁸ Por. Prymat ducha nad materią. Wywiad z naczelnikiem ZHP R. PACŁAWSKIM, Słowo - Dziennik Katolicki, 16.03.1995.

⁹ Tamże.

duszpasterską. Relacja Kościół – harcerstwo kształtowałyby się na płaszczyźnie wzajemności. Kościół w wychowaniu harcerzy wspierałby ich swym autorytetem i pomocą w duchowym rozwoju przez kapelanów, harcerstwo zaś realizowałoby zasadę poszanowania wartości ewangelicznych, które są przecież zawarte w prawie harcerskim.

Ponieważ w harcerskiej metodzie wychowawczej przykład osobisty instruktora jest najważniejszy, osobowość kapelana miałaby ogromny wpływ na wychowanie harcerzy. Siła oddziaływania kapelanów leżałaby w ich osobowości, wiarygodności, głębokiej wierze, szczerości postawy wobec głoszonych poglądów, a jednocześnie otwartości w dialogu. Harcerz w kontakcie z kapelanem mógłby przeżyć swoje spotkanie z Bogiem w drugim człowieku, a to zakłada przecież nowa ewangelizacja.

Jeżeli chodzi o formację osobową harcerzy, nacisk należy położyć na życie oparte na prawdzie, a wyznacznikiem tego jest dawanie świadectwa prawdzie przez uczynki. Strona formacyjna harcerstwa opiera się na Przysiężeniu i na prawie harcerskim. Obecnie przyjęto ich tekst przedwojenny.

Przysiężenie

Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim, być posłusznym prawu harcerskiemu.

Prawo harcerskie

1. *Harcerz służy Bogu i Polsce i sumiennie spełnia swoje obowiązki.*
2. *Na słowie harcerza polegaj, jak na Zawiszy.*
3. *Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.*
4. *Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.*
5. *Harcerz postępuje po rycersku.*
6. *Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.*
7. *Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.*
8. *Harcerz jest zawsze pogodny.*
9. *Harcerz jest oszczędny i ofiarny.*
10. *Harcerz jest czysty w myśli, mowie i uczynkach, nie pali tytoniu, nie pije napojów alkoholowych.*

Jak widać z pierwszego punktu prawa, harcerstwo mocno związane jest ze służbą Bogu i Ojczyźnie. Sumienne spełnianie swoich obowiązków wobec Boga jest dla harcerza najlepszą służbą Polsce i odwrotnie. Prawo harcerskie kładzie nacisk na prawdę, która ma być naczelną cechą harcerza. Harcerz jest człowiekiem honoru, ma mieć cywilną odwagę wystąpić w obronie swych przekonań (p. 2).

Harcerstwo oznacza gotowość służenia. Obowiązek służby wynika z Bożego przykazania miłości. Miłość ma być czynna. Służby innym domaga się sprawiedliwość, jesteśmy bowiem wieloletnimi odbiorcami posługi od innych (p. 3). Harcerz niesie pomoc potrzebującym, wszyscy bowiem są jego bliźnimi. W nich widzi obraz Syna Bożego. To jest jedyna droga do przezwyciężenia nienawiści i ducha wojen (p. 4). Postępować po rycersku znaczy być zdolnym do ofiary z siebie, do poświęcenia siebie. Rycerz nie godzi w ludzi, tylko w zło (p. 5). Obcowanie z przyrodą zbliża harcerza do Boga, Stwórcy wszystkiego, co istnieje. Poznaje i zgłębia prawa przyrody i ukryte w niej tajemnice ducha. Są one głosem miłującego Ojca, którego poznajemy w pięknie stworzenia (p. 6). Poczucie obowiązku i odpowiedzialności, tak w pracy, jak i w myśleniu oraz cześć dla tych, którym zawdzięcza życie i serce wyróżnia harcerza (p. 7). Wesołość i pogoda są odbłaskiem życia wewnętrznego. Uśmiech i życzliwość nawet dla tych, którzy nas nienawidzą. Dusza ma być spokojna, serce czyste, twarz jasna (p. 8). Majątkiem swoim lub sobie powierzonym harcerz gospodaruje umiejętnie i oszczędnie. Gdy trzeba, nie szczędzi ofiar. Stara się wiele posiadać, by móc wiele dawać potrzebującym (p. 9).

Harcerz winien być panem samego siebie, ćwiczyć swą wolę i hart ducha. Odrzucać od siebie to, co poniża godność człowieka. Człowiek należy do Boga. Świat należy do trzeźwych i czystych (p. 10).

Stwierdzić możemy, że Przyrzeczenie i prawo zawierają w sobie wiele treści religijnych i wychowawczych formujących postawę młodego człowieka. Harcerstwo winno uzupełniać to, co daje dom, szkoła, parafia. Ma tak powiązać sprawy religijne i moralne z tym, czym żyje organizacja harcerska, aby duch religijny do głębi przenikał całe życie osobiste i społeczne harcerzy. Winno ukazywać ideał młodego człowieka żyjącego Ewangelią na co dzień.

W konkluzji należy stwierdzić, że harcerstwo daje wielkie możliwości do pracy ewangelizacyjnej. W dzisiejszej naszej rzeczywistości, w pustce, która się wytworzyła w duszy młodzieży, harcerstwo może stanowić alternatywę. W wywiadzie dla *Słowa-Dziennika Katolickiego* naczelnik ZHP Ryszard Paclawski powiedział: „(...) w sytuacji polskiego rozchwiania systemu wartości i zagubienia młodych ludzi nie powinniśmy rezygnować z szansy ich wejścia do harcerstwa (...). Byłoby dobrze, gdybyśmy wszyscy zrozumieli, jak wielkie szanse stają dziś przed harcerstwem, które jest ciągle najpopularniejszym wśród dzieci i młodzieży ruchem wychowawczym. Kryzys zainteresowania harcerstwem już minął. Przychodzi do nas i wielu uczniów szkół średnich i studentów, którzy chcą się na nowo odnaleźć (...). Harcerstwo jest organizacją dla ludzi wierzących (...). Harcerz powinien mieć określony system wartości duchowych, preferować ducha ponad materię i pracować nad rozwojem swojej duchowości”⁹.

Jest więc wielka szansa, aby kształtować młode pokolenie Polaków w duchu Ewangelii Chrystusowej.

Szczecin, w lutym 1995

ks. Franciszek Szydłowski

⁹ Tamże.